

tussen Duin & Dijk

Natuur in Noord-Holland. Jaargang 3 1 ● 2004

Fred Koning

Het voedsel tussen Petten

De havik broedt inmiddels in het hele duingebied en de aangrenzende grotere bossen op het vasteland van Noord-Holland. Hier een verslag over gedrag en voedsel van de havik tussen Petten en Callantsoog

Vanaf het moment dat bestrijdingsmiddelen op basis van gechloreerde koolwaterstoffen uit de handel werden genomen, heeft de havikpopulatie zich in Nederland spectaculair hersteld. Vanuit de van ouds bekende broedgebieden in het oosten en midden van ons land, werden tenslotte ook de duinen gekoloniseerd, waar inmiddels boscomplexen waren ontstaan van hogere leeftijd (Bijlsma, 1993), een habitat waar de havik bij voorkeur nestelt.

In de Amsterdamse Waterleidingduinen (3300 ha) broeden nu 9 tot 11 paar en tussen Camperduin en Wijk aan Zee (7000 ha) tussen 20 en 25 paar (Koning, 2003, Vlugt en Dekkers, 2001). De jongenproduc-

tie was in die gebieden hoog en de laatste jaren worden ook de kleine resterende bosjes en duingebiedjes door de havik bezet.

Sinds 1997 broedt de havik ook tussen Petten en Callantsoog in het reigersbos in het Zwanenwater. In 2000 kwam er een tweede paar bij. In 2002 was er een broedgeval in het Wildrijk en in 2003 voor het eerst één in de dennenbosjes bij St. Maartenszee. Alleen het Pettemerbos en het Ananas(bos) bij St. Maartensvlotbrug zijn in deze omgeving nu nog potentiële locaties voor de havik. Beide bossen worden al wel regelmatig door de in de omgeving broedende haviken bezocht.

Het voedsel: jager van jonge konijnen en grotere vogelsoorten

In het totaal werden 238 prooien uit het Zwanenwater en 42 uit de duinen bij St. Maartenszee gedetermineerd. De havik is een echte vogeljager maar in het duin zijn jonge konijnen een heel belangrijke voedselbron tijdens het voorjaar en de zomer. Volwassen konijnen worden zelden gepakt, zodat deze soort in de winter nauwelijks wordt geslagen. Aangezien het Zwanenwater rijk is aan watervogels zien we opvallend veel watervogels op de menukaart. Niet alleen trage opvliegers zoals meerkoet, water-

● Foto: Fred Koning.

van de havik en Callantsoog

hoen en waterral maar ook veel eenden. Na de eerste stevige nachtvorsten verschijnen er houtsnippen in het duin. Deze biefstukjes van ongeveer 300 gram zijn dan ook een gewilde en gemakkelijk te vangen prooi tijdens de winter. De bossen tussen Petten en Callantsoog zijn klein en veel van

sen 1 en 2, in St. Maartenszee is hij verdwenen en ook het Pettemerbos heeft nog slechts 1 à 2 paartjes ransuilen. Waar de havik lange tijd aanwezig is, zien we vaak een afname van de ransuil en het ziet er naar uit dat dit proces zich nu afspeelt in de duinen tussen Petten en Callantsoog.

'De havik wordt vaak boven de kolonies aalscholvers, meeuwen en lepelaars gezien, maar durft kennelijk nog niet in de kolonies te opereren.'

de prooien worden dan ook in het open duin of in de Zijpe gevangen. In de polder zijn het vooral duiven en patrijzen. De havik wordt vaak boven de kolonies aalscholvers, meeuwen en lepelaars gezien, maar durft kennelijk nog niet in de kolonies te opereren. Vlak na het uitvliegen van de jonge meeuwen zien we dat hij soms verzwakte jonge zilverbmeeuwen pakt. Er is een waarneming van een jachtopzichter die een havik zag die een solitair vliegende lepelaar, aanviel, maar dit soort krachtmetingen zijn hoogst uitzonderlijk.

Invloed op andere roofvogels

Opvallend is het hoge aantal andere roofvogels en uilen op de prooi-lijst van de havik. Vooral de ransuil wordt heel regelmatig geslagen, hoewel er tussen Petten en Callantsoog gewoonlijk niet meer dan tussen de 5 en 10 paar ransuilen broeden. In het Zwanenwater varieert het aantal broedparen tus-

Ook de sperwer die al een aantal jaren in het Pettemerbos broedt, kreeg voor het eerst in 2003 last van de havik: het mannetje viel ten prooi aan de havik en het wijfje was gedwongen de eieren te verlaten. Spannende ontwikkelingen die met interesse gevolgd zullen worden in de komende jaren !

Fred Koning
Belkmerweg 37
1754 GC Burgerbrug
e-mail: koning-raat@zonnet.nl

Literatuur

- BIJLSMA, R.G. (1993). Ecologische Atlas van de Nederlandse Roofvogels. Schuyt & Co.
- KONING, F.J. (2003). Roofvogelstand in de Amsterdamse Waterleidingduinen (2002). Natuuronderzoek, juni (2003).
- LEE, M. VAN DER & ZOMERDIJK P.J. (1998). Forse toename roofvogels in Noord-Holland. De Graspleper 18 (2): pag 77-87
- VLUGT, D. & DEKKERS, V. (2001). Roofvogelinventarisatie duinen van Camperduin tot Wijk aan zee. De Kleine Alk 19: pag 16-25.

● Lijst van prooien van de havik tussen Petten en Callantsoog.

<i>konijn</i>	41
<i>houtduif</i>	39
<i>houtsnip</i>	16
<i>zwarte kraai</i>	16
<i>meerkoet</i>	12
<i>waterhoen</i>	11
<i>ransuil</i>	11
<i>ekster</i>	11
<i>spreeuw</i>	11
<i>merel</i>	10
<i>wilde eend</i>	8
<i>turkse kraai</i>	8
<i>waterral</i>	7
<i>postduif</i>	7
<i>patrijs</i>	7
<i>kievit</i>	7
<i>wintertaling</i>	5
<i>holenduif</i>	5
<i>torenavalk</i>	5
<i>bergeend</i>	4
<i>kerkuil</i>	4
<i>watersnip</i>	3
<i>Vlaamse gaai</i>	3
<i>zanglijster</i>	3
<i>slobeend</i>	2
<i>tafeleend</i>	2
<i>fazant</i>	2
<i>scholekster</i>	2
<i>sperwer</i>	2
<i>buizerd</i>	2
<i>koekoek</i>	2
<i>dodaars</i>	1
<i>krakeend</i>	1
<i>kleine mantelmeeuw</i>	1
<i>zilverbmeeuw</i>	1
<i>stormmeeuw</i>	1
<i>drieteenmeeuw</i>	1
<i>velduil</i>	1
<i>kauw</i>	1
<i>kramsvogel</i>	1
<i>vink</i>	1
<i>groenling</i>	1
<i>grote bonte specht</i>	1